

Bodhicittavivaraṇa

Expunere despre Bodhicitta

compusă de Ārya Nāgārjuna

Reprezentare a lui Bodhisattva Maitreya, următorul Buddha în această lume.

Notă introductivă

Această lucrare se poate găsi la adresa web:

<http://www.AryaDharma.ro>

(click pentru a o vizita)

Pe acest site veți găsi multe traduceri ale unor texte esențiale din Buddha-Dharma, atât Sutre (discursuri sau învățăături ale Divinului Buddha) cât și tratate fundamentale derivate din aceste Sutre, adnotate sau comentate, după caz.

Toate textele de pe site (inclusiv acest text) sunt disponibile gratuit, se pot descărca gratuit, se pot folosi în mod gratuit, se pot tipări, și se pot distribui ca fișiere sau ca documente tipărite, oricui doriți, dacă și numai dacă nu faceți nicio modificare asupra lor, și dacă și numai dacă le oferiți celorlalți în mod gratuit.

În caz contrar, toate drepturile sunt rezervate.

Dacă aveți nevoie de alte drepturi, de alte formate ale textelor sau de alte variante ale lor, vă rugăm să luați legătura cu noi.

Traducere, prefață, introducere, comentarii, note, îngrijire: Alin Tocaciu

Versiunea: decembrie 2019

Prin virtutea meritelor acumulate prin a traduce, a corecta, a adnota, a comenta, a publica și a răspândi această lucrare, fie ca toate ființele să atingă Trezirea Perfectă.

Prefață

Titlul în limba sanscrită al acestei lucrări aparținând lui Ārya Nāgārjuna este *Bodhicittavivaraṇa*.

În această operă care face parte din Colecția de Discursuri (sau de Sfaturi), Ācārya Nāgārjuna laudă calitățile nemăsurabile ale Minții Trezirii (sau Bodhicittei).

Ārya Nāgārjuna începe cu descrierea Realității, până la versetul 72, și continuă de la versetul 73 cu faptul că o ființă care realizează Realitatea va genera în mod invariabil compasiune pentru toate celelalte ființe. Urmează descrierea comportamentului și a acțiunilor unui Bodhisattva, precum și a efectelor lor.

„Expunere despre Bodhicitta” este un tratat succint dar foarte profund și cuprinzător despre Dharma, care conține toate cele trei aspecte convenționale: viziunea corectă, meditația corectă, și conduita corectă.

Ca toate celelalte lucrări ale lui Ārya Nāgārjuna, aceasta prezintă foarte precis mesajul esențial al Divinului Buddha, fără a omite niciun aspect relevant.

La sfârșitul textului puteți găsi un dicționar care cuprinde cel puțin o parte dintre termenii folosiți în acesta. Dacă aveți nevoie de un dicționar mai cuprinzător, îl puteți găsi în „Discursul despre perfecțiunea înțelepciunii (Prajñāpāramitā Sutra) în 8.000 de versete” sau în „Ghirlanda de nestemate (Ratnāvalī)” a lui Ārya Nāgārjuna, de pe aceeași pagină web cu acest text.

Pentru a ușura înțelegerea acestor învățături profunde am adăugat note explicative și am realizat și un comentariu destul de cuprinzător. Bineînțeles, comentariul nu are profunzimea învățăturilor, însă vă poate ajuta în lămurirea unor noțiuni, și conține și informații suplimentare despre Dharma în general.

Pe aceeași pagină web puteți găsi atât versiunea fără comentariu cât și cea cu comentariu. Vă recomand ca mai întâi să citiți de câteva ori versiunea fără comentariu, pentru a vă construi propria înțelegere directă a textului, și abia apoi să citiți comentariile, dacă doriți clarificări suplimentare care v-ar putea ajuta la aprofundarea înțelegerii lucrării.

Textul

Omagiu gloriosului Vajrasattva¹!

A fost afirmat:

Lipsită de orice dharma reală,
Complet lipsită de toate obiectele și subiectele,
Cum ar fi agregatele, elementele și câmpurile simțurilor;
Deoarece toate dharmele sunt lipsite, în mod identic,
De orice sine (sau esență),
Mintea este primordial ne-apărută;
[Ea] are natura Vacuității.

Așa cum Buddhașii binecuvântați și măreții Bodhisattvași au generat mintea Măreței Treziri (Mahabodhicitta), și eu, de acum și până când voi ajunge la „nucleul” Trezirii, voi genera Mintea Trezirii (Bodhicitta), pentru a-i putea salva pe cei care nu sunt salvați, pentru a-i putea elibera pe cei care nu sunt liberi, pentru a-i putea alina pe cei care nu sunt alinați, și pentru a-i putea ajuta să transceadă cu totul suferința pe cei care nu au transcens cu totul suferința.

Bodhisattvașii, după ce au practicat cu ajutorul mantrelor și au generat Mintea Trezirii (Bodhicitta) în sensul aspectului său convențional, [adică] sub forma unei aspirații², trebuie [apoi] să genereze Mintea Trezirii ultimă, fundamentală, prin forța practicii meditative. De aceea, voi explica natura [Bodhicittei ultime].

1.

Plecându-mă în fața gloriosului Deținător al Vajrei,
Care întrupează Mintea Trezirii,
Voi explica aici practica meditativă a Bodhicittei,
[n.t. Practică] ce distruge existența [ciclică].

¹ Ārya Bodhisattva Vajrasattva.

² Vezi dicționarul la „Bodhicitta”.

2.

Buddhașii susțin că Mentea Trezirii

Nu este întunecată (sau obscurată) de concepții

Cum sunt conștiința „sinelui”, a „agregatelor”¹, și așa mai departe;

[Ci că ea] este întotdeauna caracterizată de Vacuitate.

3.

Cu o minte pătrunsă² de compasiune,

Trebuie să cultivi [Mentea Trezirii], cu efort.

Buddhașii care întrupează Măreața Compasiune

Dezvoltă această Bodhicitta, în mod constant.

4.

Sinele postulat de către extremiști,

Atunci când îl analizezi amănunțit cu judecata,

În toate agregatele [corpului și minții unei ființe]:

Nicăieri nu îi poți găsi locul³.

5.

Dacă [n.t. sinele] ar fi [chiar] agregatele, atunci sinele nu ar fi permanent,

Dar sinele se presupune că este permanent;

Însă un permanent și un nepermanent nu pot exista

Ca suport și ca ceea ce este sprijinit [n.t. pe suport].

6.

Dacă așa-numitul sine nu există,

Cum poate fi permanent așa-numitul agent⁴?

Dacă ar exista lucruri, atunci

Le-am putea investiga însușirile, în lume.

7.

Din moment ce ceva permanent nu poate funcționa

[Pentru a cauza sau a produce], nici treptat și nici instantaneu,

Atunci, nici în exterior și nici în interior

Nu există nicio dharma permanentă.

¹ „Skandha” în sanscrită.

² Sau înmuiată, în sensul de blândă și grijulie.

³ Sau: Nu îl poți găsi nicăieri.

⁴ Aici „agent” are sensul de creator, de producător, sau de „ceea ce acționează pentru a cauza”.

8.

Dacă ar fi potent, de ce ar fi [și] dependent?

În acest caz, [agentul] ar produce [totul] instantaneu.

[Însă] ceea ce depinde de altceva

Nu este nici etern, și nici potent.

9.

Dacă ar fi o dharma (entitate sau fenomen),

Atunci nu ar fi permanentă,

Pentru că dharmele sunt întotdeauna temporare;

Însă în ceea ce privește dharmele nepermanente,

Faptul că pot fi agenți nu a fost negat.

10.

Această lume lipsită de sine, și așa mai departe,

Este complet învinsă de ideile (sau noțiunile)

De agregate, de elemente și de câmpuri ale simțurilor,

Și de cele de obiect și de subiect.

11.

[De aceea, Buddhașii,] care acționează mereu

Pentru a-i ajuta pe ceilalți, au predat Discipolilor

Cele cinci agregate: forma, senzația, percepția,

Forțele voliționale¹ și conștiința.

12.

Însă Cel Excelent între ființele care merg în două picioare

A predat întotdeauna Bodhisattvașilor și:

„Formele sunt ca un morman de spumă,

Senzațiile seamănă cu clăbucii din apă,

13.

Percepția este ca un miraj,

Formațiunile mentale sunt asemenea bananierilor,

Iar conștiința este ca o iluzie magică.”

Astfel a predat [Divinul Buddha] agregatele.

¹ Sau formațiunile mentale, sau voința, sau impulsurile.

14.

Ceea ce este caracterizat de cele patru mari elemente
Este predat clar ca fiind agregatul formei.
Celelalte sunt definite invariabil
Ca fiind lipsite de formă [materială].

15.

Ochii, formele vizibile și așa mai departe,
Sunt descrise ca [fiind cele optsprezece] elemente,
Mai sunt cunoscute și ca [cele douăsprezece] câmpuri ale simțurilor,
Și de asemenea ca obiect și subiect.

16.

Nu există atomi ai formei, iar organul de simț nu este în altă parte;
Mai mult, nu există organ de simț ca agent;
Așadar, producătorul și produsul
Sunt totalmente nepotriviți pentru a produce [n.t. și a fi produs].

17.

Atomii formei nu produc senzații,
Pentru că ei transcend tărâmul simțurilor.
[Dacă se afirmă că] forma este produsă prin agregare,
[Producerea prin] adunare la un loc nu este acceptată nici ea.

18.

Prin împărțirea în termeni de dimensiuni spațiale,
Până și atomul este constatat ca având părți;
Ceea ce este analizat în termeni de părți,
Cum poate fi, logic, un atom?

19.

În ceea ce privește același obiect
Pot apărea păreri foarte diferite:
O formă care este frumoasă pentru cineva,
Pentru altcineva este altceva.

20.

[n.t. De exemplu,] același corp de femeie,
Pentru un ascet, pentru un lacom senzual și pentru un câine [sălbatic]
Va părea în trei feluri [n.t. foarte diferite]:
Un cadavru, un obiect al dorinței, și mâncare.

21.

[Unii afirmă] „Identitatea acelui obiect este cea care funcționează”,
[Dar] nu este asta ca și cum ai fi rănit într-un vis?
Între vis și starea de veghe nu există nicio diferență
În ceea ce privește funcționarea lucrurilor.

22.

În termeni de obiecte și subiecte,
Orice apare conștiinței,
Separat (sau independent) de cognițiile în sine,
Nu există niciun obiect exterior nicăieri.

23.

Așadar, nu există deloc obiecte exterioare
Care să existe ca entități (dharme).
Înseși percepțiile conștiințelor individuale
Apar ca aparențe ale formei¹.

24.

Așa cum o persoană a cărei minte este păcălită și perturbată
Vede iluzii magice, miraje,
Și orașe de spirite Gandharva,
Tot așa sunt văzute și formele și [n.t. sunetele, gusturile, mirosurile și
atingerile].

25.

[Divinul Buddha] a predat agregate, elemente și așa mai departe
[Numai] pentru a învinge agățarea de ideea de „sine”.
Prin sălășluirea doar în minte²,
Cei foarte binecuvântați renunță chiar și la aceste [învățăături].

¹ Sau: Răsar sub aspectul de formă.

² Sau: în pura conștiință.

26.

Pentru cei care propun [doar] conștiința
Această lume cu multe aspecte este stabilită ca [numai] minte.
Care ar putea fi natura acelei conștiințe?
Voi explica acum acest lucru.

27.

„Toate acestea sunt doar propria minte”,
Înțeleptul Suprem a afirmat aceasta
[n.t. Numai] pentru a elimina frica celor copilăroși;
Acesta nu este Adevărul.

28.

Ceea ce este presupus ca existând,
Dependentul și împlinitul – acestea trei
Au o singură natură proprie: Vacuitatea.
Identitățile lor sunt [doar] construite pe baza minții.

29.

Pentru cei care se desfată în Marele Vehicul (Mahayana)
Divinul Buddha a predat, descris pe scurt:
Lipsa de esență în perfectă egalitate, calm și echilibru,
Și că mintea este primordial non-produsă (neapărută).

30.

Suținătorii practicilor yoghine afirmă că o minte purificată
[Apărută] prin stăpânirea [completă a] propriei minți,
Și prin revoluția totală a stării sale,
Este o sferă a propriei sale conștiințe reflexive.

31.

Ceea ce este trecut, nu mai este;
Ceea ce urmează să fie, nu este găsit nicăieri;
În timp ce sălășluiește,
Locul unde se află este complet transformat;
Cum poate exista [o asemenea conștiință] în prezent?

32.

Orice ar fi, nu este cum pare;
Oricum ar părea, nu este așa;
Conștiința este lipsită de „sine”, de „esență”;
[Și] conștiința nu are nicio altă bază.

33.

Dacă este aproape de un magnet natural,
Un obiect de fier se mișcă repede într-o direcție oarecare;
Nu are minte [proprie],
Și totuși pare ca și cum ar avea.

34.

Tot așa, și conștiința de bază
Pare să fie reală, deși nu este;
Ea se mișcă înainte și înapoi,
Și păstrează existența.

35.

La fel cum oceanul și copacii
Se mișcă deși nu au minte,
Tot așa, conștiința de bază
Se mișcă încoace și încolo
În dependență de un corp.

36.

Dacă se consideră
Că fără un corp nu există conștiință,
Trebuie să explicați ce este această conștiință
Care este obiectul cunoașterii specifice proprii cuiva.

37.

Numind-o conștiință specifică conștiință de sine însăși,
Afirmăți că este o entitate (o dharma);
Mai mult, afirmând că „este asta”,
Afirmăți și că este lipsită de putere.

38.

După ce a stabilit și constatat el însuși [n.t. adevărul],
Pentru a-i ajuta și pe alții să constate,
Înțeleptul acționează excelent,
Întotdeauna fără greșală.

39.

Cunoscătorul cunoaște cognoscibilul;
Fără cognoscibil, nu [este posibilă] cunoașterea;
Așadar, de ce nu acceptați
Că nici obiectul și nici subiectul nu există [deloc]?

40.

Mintea este doar un simplu nume,
În afară de numele său, ea există ca nimic.
Așadar, vezi conștiința ca pe un simplu nume.
Și nici [măcar] numele nu are natură intrinsecă.

41.

Fie înăuntru, fie afară,
Sau undeva între cele două,
Victorioșii nu au găsit niciodată mintea;
Așadar, mintea are natura iluziei.

42.

Distincția culorilor și a formelor,
Sau cea de obiect și subiect,
De mascul, de femelă și de neutru –
Mintea nu are asemenea forme fixe.

43.

Pe scurt, Buddhașii nu au văzut niciodată
Și nici nu vor vedea vreodată [o asemenea minte];
Deci cum pot ei vedea ca natură intrinsecă
Ceea ce este lipsit de natură intrinsecă?

44.

„Entitate” (sau „dharma”) este o conceptualizare;
Absența conceptualizării este [realizarea] Vacuității;
Acolo unde apare conceptualizarea,
Cum poate fi Vacuitate?

45.

Mintea în termeni de perceput și percepător:
Pe aceasta, Tathāgatașii nu au văzut-o niciodată.
Acolo unde este perceput și percepător,
Nu este Trezire (Iluminare).

46.

Lipsite de semne (sau de caracteristici) și de apariție,
Lipsite de realitate substanțială, și transcenzând vorbirea,
Spațiul, Mintea Trezirii (Bodhicitta) și Trezirea
Posedă caracteristicile non-dualității.

47.

Cei care sălășluiesc în esența Trezirii,
Cum ar fi Divinii Buddha,
Și toți cei cu o măreață compasiune¹
Cunosc mereu Vacuitatea ca fiind asemenea spațiului.

48.

Așadar, meditați constant la această Vacuitate:
Baza tuturor fenomenelor,
Liniștită, calmă, și asemeni iluziei,
Fără nicio bază, și distrugător al existenței ciclice.

49.

Ca „non-apariție”, ca „vacuitate”, sau ca „non-sine”:
[Înțelegeți] Aseitatea [în acest fel];
Meditația la un adevăr mai puțin profund –
Nu este meditație [adevărată].

¹ Adică Ārya Bodhisattvașii.

50.

Noțiunile de virtute și de non-virtute
Sunt caracterizate drept [temporare și] dezintegrate;
Divinul Buddha a vorbit despre vacuitatea lor;
În afară de aceasta, nicio Vacuitate nu este susținută.

51.

Sălășluirea unei minți care nu are niciun obiect
Este definită drept caracteristica spațiului;
[Așadar, Buddhașii] spun că meditația asupra Vacuității
Este [de fapt] o meditație asupra spațiului.

52.

Cu răgetul Vacuității, ca răgetul unui leu,
Toate dogmele sunt înspăimântate;
Oriunde locuiesc asemenea vorbitori (despre Vacuitate)
Acolo Vacuitatea pândește [n.t. pentru a se revela].

53.

Pentru cei care conștiința este temporară,
Pentru aceia nu poate fi permanentă;
Deci dacă mintea este nepermanentă,
Cum poate acest fapt să fie inconsecvent cu vacuitatea?

54.

Pe scurt, dacă Divinii Buddha susțin
Că mintea este nepermanentă,
Cum nu vor susține ei
Că este de asemenea și vidă?

55.

Încă de la începutul începuturilor,
Mintea nu a avut niciodată vreo natură [intrinsecă, vreo esență];
Nu este afirmat aici că o dharma
Care posedă existență intrinsecă ar fi [cumva] lipsită de o natură.

56.

Dacă cineva afirmă asta, acea persoană abandonează
Baza din minte a ideii de sine (de esență);
[Însă] nu este în natura dharmelor
Să transcendă propria natură intrinsecă.

57.

Așa cum dulceața este natura melasei (sau a zahărului),
Și fierbințeala este natura focului,
Tot așa, noi susținem că
Natura tuturor dharmelor este Vacuitatea.

58.

Când cineva vorbește despre Vacuitate ca natură [a dharmelor],
În niciun caz acea persoană nu susține nihilismul;
Tot așa, acea persoană
Nu susține nici eternalismul.

59.

Începând cu ignoranța și sfârșind cu moartea,
Toate procesele care apar
Din cele douăsprezece verigi ale Apariției Dependente,
Susținem că sunt ca un vis și ca o iluzie.

60.

Această roată cu douăsprezece spițe
Se rostogolește pe drumul existenței ciclice;
[Separat de ea,] nu se poate găsi vreo ființă simțitoare
Care să treacă prin experiența fructelor faptelor sale.

61.

Așa cum în dependență de o oglindă
Apare o imagine completă a feței cuiva:
Fața nu s-a mutat în oglindă –
Și fără ea nu există imagine [a feței],

62.

Tot așa, agregatele se recompun într-o nouă existență.

Înțelepții înțeleg mereu

Că nimeni nu se naște în altă existență,

Și că nimeni nu se transferă într-o altă existență.

63.

Pe scurt, din fenomene goale, vide,

Apar [numai] fenomene goale, vide;

Agent, acțiune (karma), fructe (sau rezultate),

Și cel care le savurează:

Cuceritorul a predat că acestea sunt [strict] convenționale.

64.

Așa cum sunetul tobei sau un vlăstar

Sunt produși dintr-o colecție [de factori],

Așa susținem și că lumea exterioară, a apariției dependente,

Este asemenea unui vis și a unei iluzii.

65.

Faptul că fenomenele (dharmele) se nasc din cauze

Nu este niciodată contrar [evidenței];

Din moment ce cauza este goală (sau lipsită) de cauză,

O înțelegem ca fiind goală (sau lipsită) de apariție.

66.

Non-apariția tuturor dharmelor

Este limpede predată ca fiind Vacuitate;

Cele cinci agregate sunt indicate pe scurt

Prin [expresia] „toate dharmele”.

67.

Atunci când adevărul este explicat așa cum este,

Convenționalul nu este împiedicat și nici ascuns.

Independent de convențional,

Nu putem găsi niciun adevăr.

68.

Convenționalul este predat ca fiind Vacuitate;
Vacuitatea însăși este convenționalul;
Una nu are loc fără cealaltă,
La fel ca producerea și nepermanența.

69.

Convenționalul apare din perturbările mentale și din acțiuni,
Iar acțiunile apar din minte;
Mintea este acumulată de către înclinații (sau tendințe);
Fericirea constă în a fi eliberat de înclinații.

70.

O minte fericită este liniștită, într-adevăr;
O minte liniștită nu este confuză (sau derutată);
A nu avea confuzii este a înțelege adevărul;
Prin înțelegerea adevărului, se obține Libertatea.

71.

Este descrisă ca Aseitate, ca Limita Realității,
Ca Lipsa Semnelor, ca Adevăr Final,
Și ca Mintea supremă a Trezirii;
Este de asemenea descrisă ca Vacuitate.

72.

Cei care nu înțeleg Vacuitatea
Nu vor obține Eliberarea.
Asemenea ființe ignorante se vor învârti
În închisoarea existenței de cele șase feluri.

73.

Când la această Vacuitate [așa cum a fost explicată]
Se meditează astfel de către yoghini,
Fără îndoială că va răsări în ei
Un sentiment atașat binelui celorlalți, [și vor gândi:]

74.

„Acelor ființe
Care mi-au făcut bine în trecut,
De exemplu prin a-mi fi părinți sau prieteni,
Mă voi strădui să le răsplătesc bunătatea.”

75.

„Acelor ființe care sunt pârlolite
De focul perturbărilor mentale, în închisoarea existenței,
Pentru că le-am pricinuit suferință [în trecut],
Este potrivit ca eu să le ofer fericire [de acum încolo].”

76.

Fructele (efectele) care sunt dezirabile sau indezirabile,
Sub forma nașterilor favorabile sau nefavorabile,
[Toate] sunt efectul ajutorării ființelor simțitoare
Sau la a le face rău.

77.

Dacă Divinii Buddha obțin starea neîntrecută [de Buddha]
Prin a se baza pe ființele simțitoare,
Atunci ce este atât de surprinzător în faptul că
Toate bogățiile care există la zei și la oameni,

78.

Cum ar fi cele de care se bucură Brahmă, Indra și Rudra,
Și Gardienii [obișnuiți ai] Lumii¹,
Tot ce există în acest sistem triplu de lumi,
Totul a fost generat prin ajutorarea celorlalți?

79.

Nașterea ca ființe din infernuri, ca animale
Sau ca fantome înfometate,
Și feluritele tipuri de suferințe
Prin care trec ființele simțitoare:
Toate apar din vătămarea celorlalți.

¹ Și Buddha este numit Gardianul Lumii, sau Protectorul Lumii. Pentru a face distincția între Buddha însuși și categoria de zei numiți tot Gardieni ai Lumii, am adăugat cuvântul „obișnuiți”.

80.

Foamea, setea, uciderea reciprocă,
Și agonia de a fi chinuit de dureri și de confuzie,
Care [toate] sunt greu de evitat, și neîncetate:
Acestea sunt fructe (sau efecte) ale vătămării celorlalți.

81.

[Așa] cum există Buddhaitate, Mintea Trezirii (Bodhicitta),
Și nașterile favorabile [pe de o parte],
Și nașterile neavorabile [pe de altă parte],
Să știi că efectele [karmice] asupra ființelor sunt de două feluri.

82.

Sprîjiniți-i pe ceilalți cu tot ce se poate,
Și protejați-i așa cum v-ați proteja propriul corp!
Indiferența față de celelalte ființe
Trebuie evitată ca otrava!

83.

Nu datorită indiferenței (sau detașării) lor,
Au atins Discipolii o Trezire inferioară?
Buddhașii perfecți au atins Trezirea [completă]
Prin a nu abandona niciodată ființele simțitoare.

84.

Atunci când cineva vede [cauzele și] apariția
Fructelor faptelor benefice și non-benefice,
Cum poate cineva rămâne, chiar și pentru o clipă,
Atașat [numai] de propria bunăstare?

85.

Înrădăcinată ferm datorită compasiunii,
Apărând din vlăstarul Bodhicittei (Minții Trezirii),
[Adevărata] Trezire, care este singurul fruct al altruismului:
Pe aceasta o cultivă copiii Cuceritorului.

86.

Când [n.t. Bodhicitta] devine fermă prin practică,
Atunci, îngrijorați de suferința celorlalți,
[Bodhisattvașii] renunță [până și la] extazul concentrării (Dhyāna)
Și intră până și în adâncimile iadului Avīci.

87.

Asta este într-adevăr uimitor, este demn de laudă!
Aceasta este calea excelentă a celor sublimi.
Faptul că își dăruiesc propria carne și averea,
Nu este deloc surprinzător [în aceste condiții].

88.

Cei care înțeleg această vacuitate a dharmelor
Și [totuși] se conformează legii karmei și a rezultatelor sale –
Asta este mai uimitor decât uimitorul!
Asta este mai minunat decât minunatul!

89.

Cei care vor să salveze ființele simțitoare,
Renasc până și în mlaștinile existenței,
Însă acolo nu sunt murdăriți de mizeriile întâmplărilor sale,
Asemenea unui lotus crescut într-o baltă cu noroi.

90.

Deși fii ai lui Buddha precum Samantabhadra¹
Au ars [complet] lemnul perturbărilor
Cu focul-înțelepciune al Vacuității,
Totuși apa compasiunii curge prin ei!

91.

Cei aflați sub puterea călăuzitoare a compasiunii
Manifestă acte de plecare [din Tușita], de naștere și bucurie,
De renunțare la regat, de angajare în practici ascetice,
De Măreață Trezire, de înfrângere a lui Măra și a hoardelor lui,

¹ Un Bodhisattva care i-a fost discipol lui Buddha; este asociat cu practicile și cu meditația.

92.

De învârtire a Roții Dharmei,
Călătoria în tărâmul zeilor,
Și de asemenea manifestă actul plecării
Dincolo de limitele suferinței (în Mahāparinirvāṇa).

93.

Sub forma lui Brahmā, Indra și Vișnu,
Și a formelor mânioase de Rudra,
Ei fac activități pline de compasiune,
Potrivite ființelor care au nevoie de călăuzire și de pace.

94.

Pentru cei disperați aflați pe drumul existenței,
Pentru ușurarea lor, au fost predate
Două acumulări care duc la Marele Vehicul (Mahayana);
[Totuși], ele nu sunt ultime.

95.

Cât timp nu sunt împinși de la spate de către Buddhași,
Discipolii¹ vor rămâne
Într-o stare de înțelepciune
Leșinați și intoxicați din cauza absorbirii în samādhi.

96.

Când vor fi împinși de la spate, atunci vor deveni atașați
De binele celorlalte ființe, în diverse feluri;
După ce vor aduna colecții de merit și de înțelepciune,
Vor atinge trezirea [completă a] unui Buddha.

97.

Deoarece există înclinațiile pentru cele două [obscurații]
Acele tendințe sunt numite semințe [ale existenței];
Din întâlnirea semințelor cu condițiile,
Este produs vlăstarul existenței ciclice.

¹ Auditorii (Śrāvaka, Arhații), și Pratyekabuddhații.

98.

[Căile] revelate de Salvatorii Lumii,
Care țin cont de multele mentalități ale ființelor,
Diferă mult între felurile persoane,
Datorită diversității metodelor [folosite de Buddhași].

99.

[Învățăturile] diferă după cât sunt de profunde și de vaste;
Uneori [o învățătură] e caracterizată de ambele [caracteristici];
Deși sunt predate diverse asemenea abordări,
[Toate] sunt egale în a fi vide și non-duale.

100.

Puterile de memorare, nivelurile [de Bodhisattva],
Precum și perfecțiunile Buddhașilor,
Pe toate, Cei Omniscienți le-au predat ca fiind
Aspecte ale Minții Trezirii (Bodhicitței).

101.

Despre cei care împlinesc binele celorlalți în acest fel,
Mereu, prin corpul, prin vorbirea și prin mintea lor,
Și susțin învățătura Vacuității:
Nu există nicio îndoială că ei nu sunt nihiliști.

102.

Ființe mărețe nu sălășluiesc
Nici în Samsara și nici în Nirvana;
De aceea, Buddhași au vorbit despre aceasta
Ca fiind „Nirvana fără sălășluire”.

103.

Unicul gust al elixirului Compasiunii este meritul,
[Iar] gustul elixirului Vacuității este cel mai minunat;
Cei care le beau pentru a realiza
Binele propriu și pe al celorlalți,
Acea sunt copiii Cuceritorului.

104.

Înclinați-vă în fața acestor Bodhisattva cu întreaga voastră ființă!
Ei sunt întotdeauna demni de omagii, în cele trei lumi;
Acești ghizi ai lumii se află aici
În calitate de reprezentanți ai Buddhașilor.

105.

În Marele Vehicul (Mahayana) se spune că
Această Minte a Trezirii este cea mai înaltă¹.
Așadar, cu un efort absorbit și hotărât,
Generează această Minte a Trezirii (Bodhicitta).

106.

Pentru a împlini binele propriu și pe al celorlalți
Nu există niciun alt mijloc, în întreaga Existență;
Până acum, în afară de Bodhicitta,
Buddhașii nu au văzut niciun alt mijloc.

107.

Meritul care este obținut
Din simpla generare a Bodhicittei (a Minții Trezirii),
Dacă ar fi să capete o formă
Ar umple mai mult decât tot cuprinsul spațiului!

108.

O persoană care, chiar și pentru o clipă,
Dezvoltă Mintea Trezirii,
Acumulează o mulțime de merit
Care nu poate fi măsurată nici măcar de către Cuceritori.

109.

O minte prețioasă care este lipsită de defecte (kleśa),
Este cea mai rară și mai minunată nestemată;
Ea nu poate fi nici vătămată și nici furată de hoți
Ca Măra sau perturbările mentale.

¹ Sau cea mai bună posibil.

110.

Așa cum aspirațiile Buddhașilor
Și ale Bodhisattvașilor sunt neabătute,
Tot așa și cei care se scufundă în Mintea Trezirii
Trebuie să își mențină fermă hotărârea.

111.

Oricât de uimitoare par acestea,
Trebuie să te străduiești așa cum a fost explicat;
După aceea, tu însuși vei realiza
Faptele [mărețe] ale lui Samantabhadra.

112.

Prin a lăuda Mintea Trezirii (Bodhicitta),
Omăgiată de către excelenții Cuceritori,
Prin meritele incomparabile
Pe care le-am obținut acum prin această acțiune,
Fie ca toate ființele simțitoare
Scufundate în valurile oceanului existenței
Să meargă pe Calea bătătorită
De Conducătorul ființelor care merg în două picioare.

Dicționar de termeni

AGREGATE (*upādāna-skandha*). Vezi SKANDHA.

APARIȚIA DEPENDENTĂ. Vezi CO-PRODUCEREA CONDIȚIONATĂ.

ASEITATE, AȘA-CUM-ESTE, sau ASTFEL-CUM-ESTE (*tathatā*). De asemenea: realitatea adevărată, nimic adăugat sau luat. Cuvântul din limba română, „aseitate”, nu este traducerea cea mai fidelă, el însemnând „existența originând din și neavând nicio altă sursă decât ea însăși” și fiind folosit mai ales în contextul presupunerii existenței unei divinități supreme, a cărei existență însă nu se presupune în budism (ci chiar se demonstrează ca fiind o idee invalidă) și nu face obiectul budismului, acesta fiind non-teist și non-pozitivist. Pe parcursul acestei traduceri, cuvântul este folosit pentru „Așa-Cum-Este” Realitatea, modul real de a exista al dharmelor, natura tuturor dharmelor, esența Realității, natura Realității.

AVĪCI, IADUL. Un iad fierbinte în care suferința este „neîntreruptă”, despre care Ārya Nāgārjuna spunea că locuitorii săi sunt simple vreascuri pentru focul care arde neconținut în el.

BODHICITTA (*bodhi-citta*). Literalmente, mintea Trezirii. Este de două feluri: bodhicitta ultimă, care este mintea complet trezită care vede vacuitatea tuturor fenomenelor (dharmelor), și bodhicitta relativă care este aspirația de a practica cele șase perfecțiuni și de a elibera toate ființele de suferința din Samsara. Bodhicitta relativă se împarte în bodhicitta de aspirație și bodhicitta de perseverență.

BODHISATTVA (*bodhi-sattva*), *Bodhi*: Trezire, *sattva*: principiu, existență reală, sau ființă. „Ființă a Trezirii”. Ființa ideală din Mahāyāna care, prin înțelepciune și compasiune infinită, caută iluminarea tuturor ființelor, nu numai a sa însuși și care, dacă urmează corect perfecțiunea înțelepciunii, va deveni un Buddha. Poate fi atât bărbat, cât și femeie.

BUDDHA. „Cel Trezit”. Cel care s-a Trezit la Realitate. Termen folosit atât pentru ființa cel mai recent Trezită pe această planetă (Buddha istoric, adică Gautama Siddhartha, numit și Śakyamuni, adică înțeleptul clanului Śakya), cât și pentru orice alte ființe care au ajuns la aceeași stare, la aceeași realizare, despre care se afirmă în Prajñāpāramitā Sutra că sunt într-un număr „infini”. Numit și „Tathāgata”, „Buddha”, „Jina”, „Conducătorul Caravanei”, etc. În traducere se mai folosesc și „Divinul”, „Împlinitul”, „Realizatul”, „Trezitul”, „Nobilul”, „Desăvârșitul”.

COMPASIUNE (*karunā*). A doua din cele patru Nelimitate. O simplă virtute socială în tradiția Înțelepților (sau Venerabililor), este dorința de a ajuta ființele, din cauza observării suferințelor lor. În Mahayana, este pe același rang cu

înțelepciunea. În Sūtrele Prajñāpāramitā, ea este descrisă ca fiind rezultatul înțelepciunii, la fel ca și perfecțiunea în mijloace.

CO-PRODUCEREA CONDIȚIONATĂ, sau APARIȚIA DEPENDENTĂ sau APARIȚIA INTERDEPENDENTĂ (*pratītya-samutpāda*). Douăsprezece legături: 1) ignoranța, 2) formațiunile karmice, 3) conștiința, 4) numele și forma, 5) cele șase organe de simț (sau facultățile simțurilor și obiectele lor), 6) contactul, 7) senzația, 8) nesațul (jinduirea, tânjirea), 9) apucarea sau agățarea, 10) devenirea, 11) (re)nașterea, 12) bătrânețea, descompunerea și moartea; ele cauzează tot ceea ce se întâmplă în această lume. Sau, mai general: o modalitate de descriere a fenomenelor, ființelor sau obiectelor (adică a tuturor dharmelor) pentru a înțelege dependența și interdependența lor și implicit lipsa esenței și a realității lor fundamentale, a faptului că nu sunt produse (în sensul de „produs finit”), că sunt lipsite de esență, semne și caracteristici adevărate, etc.

DHARMA. 1) Realitatea unică, finală, fundamentală; 2) un eveniment esențialmente real, sau un adevăr; 3) ca reflectat în viață: dreptate, virtute; 4) dacă este scris cu majusculă, învățătura lui Buddha: Doctrină, Scriptură, Adevăr; se referă la învățăturile Buddhiste în general sau, în funcție de context, la o anumită învățătură în particular; unii traducători se referă la acestea ca fiind „doctrina buddhistă”, termen ce sugerează însă îngustime și rigiditate și de aceea în traducere se folosesc alternativ cele două cuvinte, doctrină și învățătură; 5) obiect al celui de-al șaselea organ de simț (al minții); 6) în general, orice entitate perceptibilă sau conceptibilă: fenomen, ființă, obiect, noțiune, însușire, concept, idee, parte, stare, etc.

DHYĀNA. Patru, opt sau nouă. În ordine, cele patru Dhyāna ale formei, cele patru Dhyāna fără formă, și suprema „încetare a senzațiilor și percepțiilor” (*Nirodha-Samapatti*).

DISCIPOL, sau ASCULTĂTOR (*śrāvaka*). Cineva care ascultă. Tehnic, numai cei care au auzit (sau ascultat) Legea direct de la Buddha, însă în textele Mahāyāna se folosește asemenea și pentru cei care urmează Hīnayāna.

DIVIN (*bhagavan*). Un epitet al lui Buddha. De asemenea „Cel Binecuvântat”.

FIINȚĂ (*sattva*). O entitate vie, simțitoare. Având conștiință. O ființă animată, prin contrast cu obiectele neanimate. Toate ființele cu conștiință sau minte, care nu au atins încă Buddhitatea. Include toate ființele din Samsara și pe cele care au atins orice nivel (*bhūmi*) de Bodhisattva.

GANDHARVA. 1) Ființă pe cale să intre într-un pântec, 2) muzician ceresc.

IGNORANȚĂ (*avidyā*). Cauza finală, cea mai profundă, a transmigației (a renașterii), este corolarul negativ al gnozei, al cunoașterii; prima dintre cele doisprezece legături ale producerii dependente. De asemenea, „neștiință”.

ILUMINARE (*bodhi*). În sanscrită, *bodhi* înseamnă trezire sau înflorire. Cu toate acestea, datorită influenței creștine asupra traducătorilor, el este tradus

adesea ca „iluminare”, deși conform Buddhismului nu există o ființă supremă care să ilumineze prin grația sa o altă ființă, obișnuită. Traducerea corectă este „Trezire”. Am folosit ambele variante în traducere, pentru a familiariza cititorul cu această noțiune, însă în Dharma nu există niciun echivalent al cuvântului „iluminare”. Vezi TREZIRE.

ÎNVĂȚĂTOR (*śāstar*). Un Buddha.

JINA. „Cuceritor”, „Victorios”. Epitet pentru Buddha.

KARMA. O acțiune volitivă, care este fie pozitivă (virtuoasă), fie negativă (nevirtuoasă), este ceea ce trece, într-o continuitate neîntreruptă, dintr-un amalgam instantaneu al agregatelor către altul, fie în timpul vieții unei ființe, fie după moartea sa, până când rezultatul (*vipāka*) fiecărei activități voliționale a corpului, vorbirii sau gândirii a fost manifestat, s-a ajuns la el.

LEGEA BUNĂ (*saddharma*). Învățătura (sau doctrina) lui Buddha. Buddha-Dharma.

MĀRA. Moartea. Distrugătorul și dușmanul a ceea ce este priceput, pozitiv, binefăcător. „Ademenitorul” budist, personificarea tuturor relelor și pasiunilor, al căror momeli și capcane sunt plăcerile simțurilor și nu numai. Uneori identificat cu cele cinci agregate și cu ceea ce este nepermanent, suferință și non-sine. Deși în limba română „Mara” este un nume pentru o reprezentantă a sexului feminin, în budism acesta este de sex masculin.

NESTEMATE (*ratnā*). Trei: Buddha, Dharma și Samgha (Sangha).

NIRVANA. „Încetare”, „stingere”. Calm liniștit, sublim, existență reală, nedistorsionată.

PARINIRVANA. NIRVANA completă, finală, fără rămășițe.

REALIZARE. „Realizarea” nu înseamnă construirea, atingerea sau obținerea a ceva, ci are un sens apropiat de expresia convențională „a-ți da seama direct, nemijlocit, de ceva”. „Realizarea Realității” înseamnă vederea clară, directă, înțelegerea de o profunzime infinită a stării de fapt. Aceste cuvinte, desigur, sunt incapabile să exprime foarte precis ceva ce nu ține de cuvinte, de noțiuni. Desigur, se poate spune că „Realizarea Realității” este o realizare în sens obișnuit, în sensul că a necesitat efort și resurse, și că prin ea se „obține” încetarea suferinței și eliberarea din Samsara, respectiv Trezirea perfectă. Totuși, sensul cel mai apropiat de cel intenționat în texte este cel de la începutul acestei definiții.

REALIZĂRI (*samāpatti*). În general, din „cele nouă opriri succesive”, adică cele patru concentrări sau meditații, cele patru realizări fără formă și meditația încetării percepției și simțurilor.

SAMĀDHI. Cel de-al optulea element din Nobila Cale Octuplă. Absorbire meditativă stabilă, non-duală, perfect conștientă. Duce la Realizări. De multe ori, sinonim cu Realizările.

SAMSARA. Cuvânt din limba sanscrită care înseamnă „rătăcire”. Este folosit de către Buddha pentru a descrie rătăcirea ființelor în ciclul renașterilor și morților. Existență ciclică. Potrivit semnificației sale, nu este un „drum” urmat, ci o rătăcire fără o direcție precisă și fără un scop precis. Existența condiționată a vieții obișnuite în care suferința apare deoarece ființa încă are ignoranță, atașare și agresiune (cele trei otrăvuri). Eliberarea, sau Trezirea, sau Iluminarea sunt cuvintele folosite pentru a indica starea de oprire a acestui ciclu care, în absența realizării naturii adevărate a tuturor fenomenelor aparente, continuă la nesfârșit. Vezi NAȘTERE-ȘI-MOARTE.

SINE (*ātman*). O entitate substanțială, care rămâne una, neschimbată, liberă și necauzată. Imaginat și afirmat în numeroase religii, în budism este demonstrat ca inexistent.

SKANDHA. Literalmente, „grămezi, agregate”. Cinci: 1) forma, materia, energia, internă sau externă; 2) senzația; a simți un obiect; 3) percepția, înțelegerea, distingerea, recunoașterea; 4) formațiunile mentale, impulsurile, voința; toate tipurile de obiceiuri mentale, gânduri, idei, păreri, prejudecăți, hotărâri; 5) conștiința; cea care cunoaște și discernе. Acestea sunt constituențele a ceea ce este considerat în mod greșit ca fiind un sine sau o persoană. În *Samyutta Nikaya*, se zice că Buddha a spus: „O „caleașcă” există pe baza agregării părților și, exact așa, conceptul de „ființă” există atunci când cele cinci agregate sunt disponibile.” Bineînțeles, aceeași analiză se poate aplica și părților caleștii. Deci, așa cum caleașca este de fapt o reificare, o considerare ca fiind real a ceva ce de fapt nu există ca atare, așa este și ideea de sine și la fel și toate dharmele.

TATHĀGATA (*tathā-gata* sau *tathā-āgata*). Un titlu al lui Buddha, însemnând fie „Astfel-Plecat”, fie „Astfel-Venit”.

TREZIRE, COMPLETĂ (*anuttara-samyak-sambodhi*). Literalmente, cea mai corectă și mai perfectă Trezire. Caracteristică numai Buddhașilor. Scopul Mahāyāna, care înlocuiește scopul Nirvānei private, personale, a Arhaților. Tradusă în literatura occidentală și prin cuvântul „Iluminare”. Sensul cuvântului sanscrit „bodhi” este trezire sau înflorire completă, adică de trezire din iluzie, din vis, la Realitate, la Adevăr, și respectiv de înflorire sau dezvoltare completă a tuturor calităților posibile. „Iluminare” poate presupune ca sens și o sursă „exterioară” de „lumină”, și ca cineva să fie „iluminat” în mod pasiv, printr-un fel de grație divină, însă nu acesta este sensul în Buddhism, care este non-teist. Vezi „ILUMINARE”.

VACUITATE (*śūnyatā*). Absența atât a existenței cât și a inexistenței vreunei dharmе. Lipsa existenței și a inexistenței a tot ceea ce concepem și percepem, inclusiv a concepției, a percepției și a noțiunilor. Vacuitatea în sine este și ea lipsită de existență (absența a ceva nu este existentă). Noțiunea de Vacuitate este și ea lipsită de existență. Implicit, lipsa oricăror caracteristici de orice fel,

spre exemplu: a începutului, a duratei și a încetării, a apariției, a existenței, a dispariției, a inexistenței, a prezenței, a absenței, a legăturii, a eliberării, a plăcutului, a neplăcutului, a aderenței, a lipsei aderenței, a însușirilor, a lipsei acestora, etc. Pentru a înțelege Vacuitatea, se apelează deseori la comparația cu spațiul. Deși putem avea noțiunea de spațiu, el nici nu există și nici nu lipsește, nu are caracteristici, nu are început, durată sau sfârșit, nu apare și nu poate să dispară, nu are limite de niciun fel. Se mai poate explica și ca lipsa absolută a oricărei esențe de orice fel, a oricărei substanțialități. Ca sinonime, se mai folosesc și cuvintele „gol” și „vid”.

VEHICUL(E) (*yāna*). Același cuvânt se folosește atât pentru cale cât și pentru un mijloc de transport. Metode de salvare, așa cum sunt analizate de Mahayana. Trei: 1) Discipoli (Arhați), 2) Pratyekabuddhași; acestea două constituie Hinayana, vehiculul inferior sau mic; peiorativ pentru acei budiști care nu au acceptat noua învățătură Mahayana. 3) Mahayana, marele Vehicul; mișcarea din budism care a luat naștere pe la începutul erei creștine, adoptând doctrina Bodhisattva, scopul căreia este starea de Buddha sau suprema, perfectă Trezire, și combinând-o cu o doctrină metafizică a Vacității universale. Deși unii adepți ai Mahayanei clasifică vehiculele în inferior și superior, această clasificare nu este una făcută de către Buddha. În plus, aceste vehicule sunt de fapt unul singur, primele două vehicule fiind stadii temporare.

Cuprins

Notă introductivă.....	1
Prefață.....	2
Textul	3
Dicționar de termeni.....	23
Cuprins	28